

STĀSTS UN VĒSTURE

SABATA PĒCPUSDIENAI

NEDĒĻAS PĒTĪJUMIEM:

1. Moz. 39:6-12; Joz. 3:9-17; 1. Sam. 24:1-6; 1. Ķēn. 12:1-16; Īj. 1:1-12.

ATMIŅAS PANTS:

„Visi šie raksti ir Dieva iedvesti un ir noderīgi mācībai, vainas pierādīšanai, labošanai, audzināšanai taisnībā, lai Dieva cilvēks būtu pilnīgs, sagatavots katram labam darbam.” (2. Tim. 3:16,17)

Lai gan lielākajai daļai cilvēku nav īpašas intereses par vēsturi, gandrīz visiem patīk labi stāsti. Katrai civilizācijai ir plašs dažādu stāstu klāsts, ar kuru palīdzību tiek mēģināts izskaidrot attiecīgās kultūras izcelsmi, vērtības, attiecības un struktūru. Šie stāsti, nodoti no paaudzes paaudzei, bieži izmantoti kā mācību palīg līdzekļi.

Mūsdienās stāstiem piešķirta otršķirīga loma: veidojot izpratni par dzīvi, cilvēki dod priekšroku faktiem un zinātniskām atbildēm. Tomēr fakti paši par sevi nespēj sniegt atbildes uz visnozīmīgākajiem dzīves jautājumiem. Šodien jaunā paaudze, bieži dēvēta par „postmodernisma” paaudzi, no jauna atklājusi stāstu spēku.

Šajā ziņā Bībele ir visnotaļ mūsdienīga, jo satur neskaitāmus stāstus. Tās nav leģendas vai „izdomātas pasakas” (2.Pēt.1:16), bet vēsturiski un personiski stāsti, kas atklāj patiesību par Dievu un Viņa attiecībām ar kritušo cilvēci. Šajos stāstos aprakstīti īsti cilvēki, viņu cīņa ar īstām dzīves problēmām, kā arī viņu attiecības ar dzīvo Dievu, kurš piedāvā problēmu risinājumus.

Katram stāstam nepieciešams attiecīgs konteksts. Šonedēļ, lai labāk izprastu dažādos tēlus, kurus šajā ceturksnī pētīsim, izzināsim to stāstu vēsturisko kontekstu un apstākļus.

Lūdzu, iepazīstieties ar šīs nedēļas tēmu, lai sagatavotos Bībeles studijām 2. oktobrī.

CILVĒKI UN SIŽETI

Sižeta definīcija ir notikumu secība, kas noved pie noslēguma. Katrs piedzimst, dzīvo un kādu dienu mirst. Tas ir dzīves sižets īsumā. Tomēr, ieskatoties dziļāk, tas ietver daudz mazāku sižetu, kuru cēlonis bieži ir konflikts vai saspringtas situācijas. Sižeta meklēšana nozīmē mēģināt savienot visas ar attiecīgo stāstu saistītās daļas, tādējādi izveidojot kopskatu. Piemēram, Ījaba grāmatā ir divi sižeti.

Nosakiet Ījaba grāmatā atrodamos sižetus. Skat. Īj. 1:1-12. _____

Ja vēlamies izprast Ījaba grāmatu, nepieciešams izprast tā divdimensiju sižetu. Patiesībā, nevienam Bībelē atrodamajam stāstam nav viendimensijas sižets, jo gan vēsturē, gan cilvēku dzīvēs Dievs vienmēr ieņem aktīvu lomu, pat ja tas nozīmē darboties „slepeni”. Ījaba pirmās divas nodaļas var pielīdzināt televīzijas kanālu pārslēgšanai – notiek pārslēgšanās no zemes uz debesu sižetu.

Tomēr stāsti ir kas vairāk par sižetu. Stāstā galvenais ir cilvēks.

Pēc iespējas detalizētāk aprakstiet 2. Kĕn. 22:14 minĕto pravieti Huldu. _____

Stāsta varoņi ir cieši saistīti ar stāsta sižetu. Lielā mērā mūsu izpratne par varoņi (varoņiem) atkarīga no stāstītāja, kurš arī var būt viens no varoņiem, sniegtās informācijas. Vai viņa ir viena no galvenajām šī stāsta varonēm? Nē. Patiesībā, šis stāsts ir par Bauslības grāmatas atklāšanu ķēniņa Josija valdīšanas laikā. Lai gan Hulda nav galvenā varone, tomēr stāstā katram varonim ir būtiska loma stāsta sižeta attīstībā. Vai Huldai ir bērni? Cik viņai gadu? Mēs nezinām atbildes uz šiem jautājumiem. Bībeles stāstījums bieži ir visnotaļ kodolīgs, pat saīsināts. Tas nozīmē, ka visai sniegtajai informācijai jāpievērš pastiprināta uzmanība. Hulda tika uzskatīta par patiesu Dieva pravieti. Bībeles stāsta autors mūs informē par viņas vīra ģimēni, jo Vecās Derības laikos sievietes tika asociētas un aprakstītas saistībā ar vīra ģimēni. Tiek minĕta arī viņas adrese. Tāpat kā mūsdienās, lai pierādītu kāda cilvēka identitāti, arī toreiz oficiālajos dokumentos vienmēr bija jāieraksta vārds un adrese.

Kāds ir jūsu sižets? Kāds varonis jūs esat? Ja jūsu stāsts tiktu atspoguļots kā Bībeles stāsts, kāds tas būtu? Kādam tam vajadzĕtu būt? _____

KUR UN KĀ?

Vide stāstam piešķir reālismu un nosaka tā atmosfēru un toni. Piemēram, kādēļ Rutes 4:1,2 aprakstīts, kā Boāss notur juridisko sanāksmi vērtos, nevis savā mājā vai Betlēmes pilsētas mēra mājā? Acīmredzot fakts, ka senatnē vērti bija vispubliskākā vieta, šim stāstam piešķir būtisku juridisku elementu. Vide var palīdzēt izziņāt laika posmu, kurā stāstījums norisinās. Izdzirdot stāstu, kas norisinājies mašīnā vai lidostā, bez šaubām, zināsim, ka tas nav Dāvida vai Mārtaņa Lutera dzīves laikā norisinājies notikums.

Salīdziniet divu minēto stāstu vidi: 1. Sam. 24:1-6 un 1. Moz. 39:6-12. Kā vide palīdz attīstīt stāsta sižetu? _____

Vide palīdz labāk izprast šī stāsta notikumus. Dāvids un viņa vīri atstāti vieni ar tobrīd neaizsargāto un viegli ievainojamo Saulu. Vide izceļ Dāvida augstsirdīgo raksturu. Viņš neizmanto lielo iespēju atbrīvoties no Saula, pirms Sauls pacenstos atbrīvoties no Dāvida. Šis fakts atklāj Dāvida cieņu pret Dieva izvēlētu vadoni.

Arī Jāzepa stāstā atklātā vide rada iespēju. Jāzeps ir izskatīgs, varas pozīcijā esošs vīrietis. Saimnieka sieva viņu iekāro, un viņi mājās ir palikuši divatā. Tāpat kā Dāvids, arī Jāzeps, šo iespēju noraidot, izrāda stingro raksturu.

Tomēr vide nav vienīgais nozīmīgais stāsta elements. Jāņem vērā arī stāstītāja viedoklis. Stāsts mums tiek atklāts caur stāstītāja redzējumu, kas parasti ietver nozīmīgu informāciju, bet reizumis to atstāj neatklātu. Īpaši spilgti tas izpaužas laicīgos stāstos. Lai gan Bībeles stāstos ietverti arī viedokļi, mums tie jālasa, pieņemot, ka tie ir Svētā Gara iedvesmoti un atklātā patiesība ir Dieva patiesība.

Iedomājieties Dāvidu un Jāzepu iepriekšminētajos apstākļos un vidē. Viņiem būtu viegli izvēlēties rīkoties citādi, nekā to patiesībā darīja. Tas, ka viņi tā nerīkojas, liecina par labu viņu raksturiem. Vai jūs bieži racionalizējat savu kļūdaino rīcību? _____

NO UZVARAS LĪDZ „TUMSAS LAIKMETAM”

Atlikušajā nedēļas daļā aplūkosim tuvāk dažus nozīmīgus Israēla tautas vēstures posmus, kas būs kā fons un pamatojums vēlāk iepazīto personu rīcībai. Sāksim ar israēliešu ieiešanu Apsolītajā zemē.

Pēc tuksnesī piedzīvotajiem varenajiem Dieva darbiem israēlieši jau otro reizi sasnieguši Apsolītās zemes robežu. Viņi jaunā vadoņa Jozuas vadībā grasās šķērsot Jordānas upi (Joz. 3:16,17) – šis brīnums pielīdzināms Sarkanās jūras šķērsošanai, pamatot Ēģipti.

Izlasiet Joz. 3:9-17. Kāds ir šī brīnuma mērķis? _____

Uzvara pār Kānaānu nebija Jozuas ģeniālo karavadoņa spēju vai israēliešu varenības rezultāts. Uzvara pār Kānaānas pilsētas iedzīvotājiem bija iespējama, pateicoties vienīgi tam, ka notika Dieva varenā iejaukšanās. Kad israēlieši paklausīja, Dievs nodrošināja uzvaru; tomēr, israēliešiem paļaujoties tikai uz saviem spēkiem, bija jāpiedzīvo sakāve.

Pēc Jozuas un vecāko nāves, dažas Apsolītās zemes daļas joprojām apdzīvoja kānaānieši (Soģu 1:27,28). Šķiet, ka, sagrūstot vīzijai, mazinājās arī israēliešu ticība. Tā vietā, lai izvīrētu mērķi savā īpašumā iegūt visu Apsolīto zemi, tie aizrāvās ar personīgās iztikas un labklājības vairošanu, tādējādi zaudējot Dieva piedāvāto plašāko skatījumu un vīziju, kuru Viņš bija paredzējis īpaši Israēla tautai.

Izlasiet Soģu 17:6. Kāda morālā vide atklājas šajā tekstā? _____

Aizdomājoties par plašāko skatījumu, ko Dievs mums ir paredzējis, mazums kļūst par lielumu. Israēls kā tauta zaudēja perspektīvu; dažādo cilšu sāncensība ņēma virsroku. Reliģiskie rituāli un darbības tika pakārtotas atbilstoši personīgajām vajadzībām, un tika plaši izplatīta kompromisu pieļaušana ar apkārtesošajām kultūrām. Saskaņā ar Soģu grāmatas autoru, cēlonis tam bija israēliešu laulības ar šajā zemē joprojām dzīvojošajiem kānaāniešiem (Soģu 3:3-7). Garīgā pagrimuma rezultātā israēlieši iestrēga sveštautiešu vadības, izlaidības, elku pielūgsmes un vēlreiz pakalpības jūgā.

Kompromisu bīstamais aspekts ir, ka tie notiek lēni, klusi, gandrīz nemanāmi. Kā jūsu šodienas dzīvesveids atšķiras no tā, kā dzīvojāt pirms diviem gadiem? Varbūt dažas pārmaiņas ir kompromisu rezultāts? _____

PAR ĶĒNIĒM UN PRINČIEM

Lai gan israēliešiem Dievs deva tik daudz un apsolīja labklājību un lielas dāvanas, tie tomēr pakļāvās apkārtesošo kultūru negatīvajai ietekmei. Piemēram, apkārtesošajās valstīs bija krasi atšķirīga politiskā struktūra. Visās citās valstīs bija ķēniņi. Ņemot vērā šo faktu un arī to, ka Samuēla dēli neatspoguļoja sava tēva uzvedību un vadības spējas, bet „pieņēma uzpirkšanas dāvanas un grozīja tiesu” (1. Sam. 8:3), Israēla cilšu vadītāji nolēma, ka pienācis laiks izvēlēties israēliešiem ķēniņu (1. Sam. 8:4,5). Samuēls ar šo lēmumu bija neapmierināts, bet tas Kungs viņam pavēlēja to izpildīt (1. Sam. 8:7).

Samuēls par ķēniņu iesvēta Saulu no Benjamīna cilts (1.Sam.10:1), kurš sāk valdīt Gibeā. Tomēr, kā jau Dievs iepriekš paredzējis, jaunajam ķēniņam nav viegli. Cilšu starpā joprojām valda saspringta gaisotne. Sakarā ar apkārtesošajām varām tiek apdraudēta Israēla tautas pastāvēšana. Jaunais ķēniņš neizrāda īpašu vēlmi sekot Dieva prasībām (1. Sam. 15:3,8,9), un rezultātā Dievs visbeidzot Saulu noraida.

Dāvids tiek izvēlēts kā nākamais Israēla ķēniņš. Kā jau to varēja paredzēt, Sauls nevēlas vienkārši atteikties no varas par labu jaunajam militārajam čempionam, tādējādi nākamo desmitgadi iezīmē iekšējas cīņas un Dāvida pastāvīga bēgulošana.

Nākamais svarīgākais Israēla tautas vēstures pavērsiens ir Saula un viņa dēlu nāve cīņā pret filistiešiem (1. Sam. 31:1-6). Vispirms Dāvids kļūst par Jūdas ķēniņu, bet pēc septiņiem gadiem par visas Israēla ķēniņu. Dāvids Jeruzalemi nostiprina kā jauno apvienotās monarhijas galvaspilsētu. Pēc četrdesmit valdīšanas gadiem Dāvids Jeruzalemē nomirst (2. Sam. 5:4; 1. Ķēn. 2:10,11). Līdzīgi kā mūsu dzīvē, Dāvida valdīšanā arī ir lielas uzvaras, daži slikti lēmumi un daudz Dieva žēlastības. Pēc viņa par ķēniņu kļūst viņa dēls Salamans, un arī viņa valdīšanas laiks ilgst 40 gadu (1. Ķēn. 11:42).

Salamans nav nedz cīnītājs, nedz iekarotājs. Tieši pretēji, viņš alkst un saņem dievišķo gudrību (1. Ķēn. 3:3-13); viņš uzceļ Dieva templi Jeruzalemē; viņš izveido veiksmīgas administratīvās struktūras, kuras kontrolē un organizē Israēlu; bet dzīves norietā viņš novēršas no Kunga, pievēršoties savu daudzo sievu reliģiskajiem novirzieniem (1. Ķēn. 11:1-8).

Izlasiet 1. Sam. 8:7-20. Kā šajā rakstu vietā pierādīts, ka Dieva ceļi ir labāki par cilvēku ceļiem? Kādēļ mēs tik bieži sevi pieķeram, atkārtojot kļūdas, rīkojoties pēc sava, nevis Dieva prāta? _____

REHABEĀMA NEPRĀTS

Salamana nāve iezīmē vēl vienu nozīmīgu Israēla vēstures pagrieziena punktu. Salamana dēla Rehabeāma valdīšanas sākumā stingri pārvaldītā administratīvā pieeja, darbā iesaukšanas likumi un reliģiskā plurālisma eksperimenti veicināja vērā ņemamu saspringumu.

Izlasiet 1. Kĕn. 12:1-16 un mĕģiniet aptvert šīs situācijas dramatismu. Ņemot vĕrā Rehabeāma vadības stilu, lasot šo stāstu, kādus secinājumus mĕs varĕtu izdarīt par savu attieksmi pret varu, kāda mums ir dažādās dzīves situācijās? Ko no viņa kļūdām varĕtu mācīties? _____

Pĕc Jūdas un Israēla sadalīšanas reiz vienotā Dieva tauta pašķīrās, katram dodoties savos ceļos. Redzot, ka pielūgsmes, upuru un reliģisko darbību centrs atradās Jūdā, Israēla ķēniņš Jerobeāms lika izgatavot divus zelta teļus (1.Kĕn.12:26-29), un pavēlĕja vienu novietot Bĕtelĕ, bet otru – Danā. Israēla nākotne izskatījās drūma, un nākamo divsimt gadu laikā israēlieši dzīvoja mainīgos apstākļos. Daži ķēniņi (vismaz daļĕji) atsaucās Dieva aicinājumam nožĕlot grĕkus; citi stūrgalvīgi atteicās ieklausīties praviešu teiktajā. Mainoties dinastijām, bieži tika veiktas politisku iemeslu vadītas slepkavības. Vĕl viens rādītājs, ka valstī valda nestabila situācija, bija fakts, ka, sākot ar Jerobeāmu līdz pĕdĕjam Israēla ķēniņam Hozejam Samarijā, kopumā valdīja divdesmit ķēniņu. Visbeidzot, 722. gadā p.m.ĕ. asīrieši iekaroja Samariju un israēlieši tika saņemtī gūstā.

Arī otrajā robežas pusĕ situācija nebija īpaši labāka. Dāvida dinastija bija saglabājusies, tomĕr ne visi Dāvida pĕcnācĕji spĕja sacensties ar sava ciltstĕva ticību. Daži ķēniņi, piemĕram, Hiskija un Josija, centās atgriezties pie Dieva un šī procesa ietvaros atgriezt arī visu jūdu tautu. Viņiem palīdzĕja virkne praviešu, kuri uzrunāja konkrĕtās situācijās un palīdzĕja atsevišķu jūdu garīgo un sociālo vajadzību risināšanā.

586. gadā p.m.ĕ. Jeruzaleme nonāca babiloniešu rokās. Lielākā daļa pilsĕtas iedzīvotāju un vadība tiek saņemta gūstā un nogādāta Babilonā. Templis tiek iznīcināts. Karaliskais „eksperiments” ir noslĕdzies.

Varĕtu padomāt, ka līdz ar babiloniešu veikto iznīcināšanu un nonākšanu gūstā Israēla tauta būtu izzudusi. Ko par Dieva pacietību un žĕlastību liecina Israēla tautas atjaunošana arī pĕc šī gadījuma? Kā jūs Dieva žĕlastību un pacietību esat novĕrojuši savā dzīvē? Kādai vajadzĕtu būt attieksmei pret šo žĕlastību?

TURPMĀKIEM PĒTĪJUMIEM:

„Dievs visus aicina izzināt Mozus Svētā Gara vadībā rakstīto dievišķo svēto vēsturi. Pirmā šīs zemes ģimene ir piemērs visām ģimenēm līdz pat laika galam. Lai izprastu dievišķo cilvēcei paredzēto plānu, šajā vēsturē vēl daudz jāizzina un jāizpēta. Šis plāns ir skaidri atspoguļots, un lūgšanu vadītai dvēselei tiks atklāts Dieva plāns no sākuma līdz šīs pasaules noslēgumam. Šāds cilvēks atklās, ka ar Tēvu vienotais Jēzus Kristus bija visu progresu galvenais virzītājspēks, cilvēces šķīstīšanas un attīstības avots.” (Elena Vaita, „Manuscript Releases,” 3. sēj., 184. lpp.)

„Raugoties uz mūsu vēsturi, pārskatot katru mūsu šā brīža stāvokli, ar pārliecību varu sacīt: ‘Lai slavēts Dievs!’ Mani pārņem apbrīna un pārliecība par Kristu kā Vadītāju, redzot, ko Dievs mūsu labā ir darījis. No nākotnes nav jābīstas, vienīgi jābūt modriem neaizmirst tā Kunga vadītos ceļos un Viņa mācības pagātnē. Paļaujoties uz Dievu, mēs esam stipra tauta, jo mums ir pieejamas Dieva Vārda spēcīgās patiesības. Mums par visu jābūt pateicīgiem.” (Elena Vaita, „Selected Messages,” 3. sēj., 162. lpp.)

JAUTĀJUMI PĀRDOMĀM:

1. Viena no Svēto Rakstu pamatidejām ir Dieva aktīva līdzdalība vēsturē. Izlasiet Dan. 2:21. Ko tas liecina par Dieva saistību ar cilvēces vēsturi? Kādēļ ir tik svarīgi, lai mēs šodien, dzīvojot tuvu „pasaules galam”, atcerētos šo realitāti?

2. Kāpēc mums tik ļoti patīk stāsti? Kāds ir labs stāsts? Kā stāstus iespējams izmantot kā iedarbīgus patiesības mācīšanas līdzekļus? Miniet savus iecīnītākos stāstniekus. Kādēļ viņi jums patīk?

3. Senie israēlieši tika aicināti kļūt par patiesā Dieva un Viņa glābšanas žēlastības vēsts lieciniekiem visai pasaulei. Tomēr atcerēsimies, kā iekšējās nesaskaņas un cīņas novājināja senos israēliešus. Kādu mācību savai dzīvei šodien varētu aizgūt no šīs senās skumjās vēsturiskās patiesības?

4. Jebkuras situācijas izpratnei liela loma ir videi un apstākļiem. Tomēr vairumā gadījumu ir daudz informācijas, kuru mēs vienkārši nezinām. Tā kā tik daudz paliek noslēpts, kāpēc ir svarīgi netiesāt citus? Cik bieži jūs kādu esat pārsteidzīgi sākuši tiesāt, neuzzinot visus svarīgos faktus par šo personu un viņa apstākļiem? Cik bieži jums nācies piedzīvot, kā kāds izdara spriedumus par jums, nezinot visus nepieciešamos faktus?